

Sosiaalinen raportointi

Asunnottomuus ja
asumisen ilmiöt
Lapin hyvinvointialueella

Kampanja - Lokakuu 2024

Tuija Holm
Toivo Klemi
Sosiaalihuollon tiedolla johtamisen projekti

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus,
Lapin hyvinvointialue

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

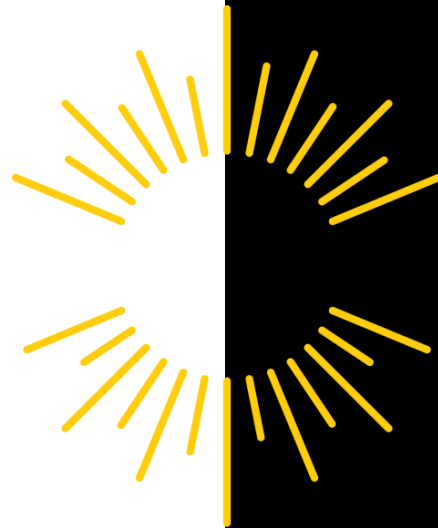

lapha.fi

Lapin hyvinvointialue
Lappi buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaijeemkuávu
Lappi pue'rriváájjamvu'vdd

Yhteenveto kampanjaan liittyvistä raporteista

- Kampanja-aika 10. – 31.10.2024
- Asunnottomuuteen tai asumisen ilmiöihin liittyen saapui kampanja-aikana 15 sosiaalisen raportoinnin lomaketta.
- Raporteista 14 oli negatiivisia ja 1 positiivinen
- Viidessä raportissa oli raportoitu samalla lomakkeella useampaa ilmiötä.
- Yksi raportti oli tehty terveydenhuollosta, sitä ei kirjattu koosteeseen.

lapha.fi

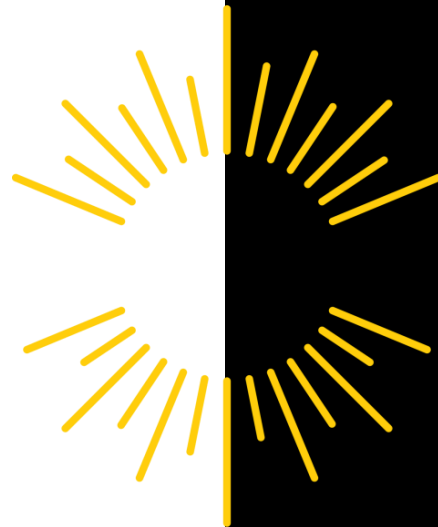
Lapin hyvinvointialue
Lapin buresveadjinguovlu
Laapi pyereestváijeemkuávlu
Lapin pue'rrvääjjamvu'vdd

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Yhteenveto kampanjaan liittyvistä raporteista

- Raportoidut asiat käsittelivät aluetta (n=15):
 - Rovaniemi (9)
 - Posio (1)
 - Sodankylä (1)
 - Kittilä (1)
 - Tornio (2)
 - koko Lapin alue (1)
- Raportointia tehtiin (n=15):
 - Lounainen alue, Perheiden ja työikäisten palvelut: 3
 - Itäinen alue, Perheiden ja työikäisten palvelut: 1
 - Pohjoinen alue, Perheiden ja työikäisten palvelut: 1
 - Kaakkoinen alue, Perheiden ja työikäisten palvelut: 8
 - Kaakkoinen alue, Ikääntyneiden palvelut: 2

Kohtuuhintaisten asuntojen huono saatavuus 1/2

Sosiaalisessa raportoinnissa on kahdeksassa raportissa tuotu esiin kohtuuhintaisten asuntojen huono saatavuus.

- Kelan kohtuullisten asumismenojen täyttäviä asuntoja on huomattavan vaikeaa löytää.
 - Kela ei hyväksy perusteeksi, ettei kohtuuhintaista vuokra-asuntoa löydy.
 - Kela ei myönnä perustoimeentulotukea vuokravakuuteen muihin kuin kohtuullisiksi määrittelemiinsä vuokra-asuntoihin.
- Rovaniemellä kodittomia asiakkaita paljon ja vuokra-asuntoja vähän
 - Vuokra-asunnot ovat kallistuneet ja kohtuuhintaisia asuntoja ei juurikaan ole.
 - Rovaniemen seudun vuokra-asuntoihin on usein 50-100 hakijaa /asunto, kilpailu on kovaa
- Myös Sodankylässä on pulaa pienistä, halvoista asunnoista.
- Lapin alueen korkeaan vuokratasoon vaikuttaa osaltaan lyhyt vuokraus ja matkailu.
- Vuokranantajat ovat tiukentaneet ehtojaan, eivätkä vuokraa asuntoja, jos on luottohäiriömerkintä tai vuokravelkaa. Myös kotivakuutuksen saaminen on vaikeaa luottotiedottomana.
- Rovaniemellä KAS asunnot Oy:llä ei ole tarpeeksi kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja, eikä KAS vuokraa niitä henkilöille, joilla on ollut vuokranmaksussa häiriöitä.
- Rovaniemellä KAS asunnot tarjoavat ylihintaisia vuokra-asuntoja hyvinvointialueelle välivuokra-asunnoiksi ja hyvinvointialue kilpailee vuokra-asunnoista kuntalaisten kanssa. → Tämä vääristää asuntomarkkinoita entisestään.

*"Rovaniemellä/KAS:lla ei ole tarpeeksi edullisia asuntoja, eikä KAS vuokraa niitä henkilöille, joiden vuokranmaksussa on aiemmin ollut häiriöitä, vaikka vuokranmaksuhäiriö ei olisi heillä. KAS:lla on myös "pitkä muisti", asiakas, jolla on jäänyt maksamattomia vuokria tai asunnonsiivouskuluja KAS:lle yli 10 vuotta sitten ei saa uutta mahdollisuutta."
(Raportti nro 165)*

Kohtuuhintaisten asuntojen huono saatavuus 2/2

- Asuntojen korkeat vuokrat, huono saatavuus ja laatu voi pahimmillaan pitkittää erotilannetta tai naisten perheväkivallasta irrottautumista itsensä ja lastensa suojaamiseksi. → Yksin lasten kanssa asuvana haasteellista kustantaa asuntoa, koska vuokrataso on korkea lyhytvuokrauksen ja matkailun vuoksi.
- Kohtuuhintaiset vuokra-asunnot sijaitsevat keskustaaajaman ulkopuolella tai alueilla, joissa ilmenee kasautuneesti huomattavia haasteita. → Tietyille alueille, on muodostumassa lähiöitä, johon kasautuu entistä enemmän huono-osaisuutta.
- Rovaniemen hankalan asuntotilanteen vuoksi voi joutua muuttamaan toisaalle, esim. Kemiin. → Tämä voi heikentää henkilön kuntoutumista, kun joutuu aloittaman alusta uudella paikkakunnalla, pois tuttujen palvelujen ja verkostojen piiristä.

Ratkaisuehdotuksia:

- Ensisijassa kohtuuhintaisten asuntojen saaminen ja suurten vuokranantajien kanssa tehtävä määrätietoinen yhteistyö.
- Neuvottelut Rovaniemen kaupungin edustajiston kanssa tuottaisivat tulosta ja kaupunki toteuttaisi vastuutaan asuntojen tarjoamisesta.
- Lisää edullisia vuokra-asuntoja.

"Lapin alueella on havaintojeni mukaan korostunut naisen heikko asema parisuhdeväkivallan uhrina, sillä pois muuttaminen itsensä ja lasten suojaamiseksi on lähestulkoon mahdotonta sillä asuntoja ei ole." (Raportti nro 173)

Kriisiasumispalvelujen puute

Sosiaalisessa raportoinnissa on kuudessa raportissa on tuotu esiin kriisiasumispalvelujen puutetta.

- Yömajan puute Lapissa nousi esiin kuudessa raportissa.
- Lähin yömaja on Oulussa, jonne lähettäminen on työlästä ja kallista.
- Tilapäismajoitukset ovat koko ajan täynnä ja niitä on vähän tarpeeseen nähden. Välivuokra-asuntojakaan ei ole käytettävissä ja niihin on jonoa.
- SHL 21 §: Tilapäisen asumisen järjestäminen osana sosiaalihuollon asumispalveluja.
Tarjotaan ainakin Rovaniemellä, mutta on siellä tällä hetkellä riittämätöntä ja toimimatonta.
 - Tilapäisen asumisen järjestäminen liittyy yleensä kriisitilanteisiin, kiireellisiin tilanteisiin.
 - Tilapäisasuntojen ollessa täynnä voidaan tarjota motellia tai hotellia, mutta joskus nämä kieltäytyvät ottamasta asiakkaita mainehaitan vuoksi, on myös kallista.
 - Asunnottomien psyykinen ja fyysinen vointi usein heikko, joten heidän kykynsä majoittua itsenäisesti tai yhteismajoituksissa ovat alhaiset.
 - Tilapäismajoituksessa olevat henkilöt voivat haitata muita asukkaita häiriökäyttäytymisellä ja voivat aiheuttaa lisäkustannuksia taloyhtiöihin.
 - Tilapäismajoitusasunnot ovat usein rikottu ja kalusteita ja tavaroita on varastettu. Asuntojen korjaaminen ja uudelleen sisustaminen vievät aikaa ja asunto on pitkään pois käytöstä.
 - Tilapäismajoituksen asunnoissa ei ole tällä hetkellä valvontaa.

Ratkaisuehdotuksia:

- Valvotun yömajan / hätämajoitusyksikön perustaminen Rovaniemelle / Lappiin. Rovaniemen kokoisessa kaupungissa tulee olla yömaja.
 - Yksikön yhteydessä tulisi olla mahdollisuus saada ohjausta ja neuvontaa, lisäksi se edistäisi hyvinvointia: hyvin levätyn yön jälkeen on helpompi järjestellä asioitaan.
- Sosiaalihuollon palveluksi tarvitaan myös Tornioon asunnottomien yömajoitusta, joka turvaa asumista, kunnes oma asunto / muu löytyy.
- Kriisiasuntojen ja kriisimajoituksen saatavuus ja järjestäminen Lapin alueella sitä tarvitseville.
- Tietoisuuden lisääminen turvakodista.

”Yömaja myös olisi tarpeellinen, tästä ei jaksakaan enää jautua, se on itsestään selvää, että Rovaniemen kokoisessa ARKTISESSA kaupungissa pitää olla yömaja.” (Raportti 165)

Vaikeasti asutettavat henkilöt

Sosiaalisessa raportoinnissa on tuotu neljässä esiin ns. vaikeasti asutettaviin henkilöihin kohdistuvaa ilmiötä.

- Asiakas saa vuokra-asunnon, mutta ei saa pidettyä sitä esim. mielenterveyteen tai päihteiden käyttöön liittyvien haasteiden vuoksi. Muita palveluja on vaikea järjestää jos asiakkaalla ei ole perusasiat, kuten asuminen, kunnossa.
- Ikääntyneiden palveluissa on vaikea löytää asuntoja asiakkaille, joilla on elämänhallinnan haasteita kuten vuokratärastejä, luottohäiriöitä tai häiriökäyttäytymistä, mikä usein estää asunnon saamisen. Vaikka osa vuokranantajista hyväksyy luottohäiriöt, häiriökäyttäytyminen on edelleen esteenä. Välivuokra-asuntoja on vain rajallisesti saatavilla, eikä niidenkään turvaama asuminen ole varmaa, jos ongelmia ilmenee lisää.
- Iäkkäille päihderiippuvaisille ei ole vuokra-asuntoja saatavilla, jos saavat hädän kunnan vuokra-asunnosta, esim. päihteiden käytön vuoksi. → Kotihoito pyrkii tukemaan asumista, mutta eivät käy, jos asiakas päihtynyt. → Asunto nopeasti siivoton siivouksesta huolimatta. → Häädön syy usein asunnon kunto tai häiriökäytös, vuokranmaksu saadaan turvattua eri keinoin.
- Positiivinen ilmiö: Torniossa tehdään hyvää yhteistyötä Tornion vuokra-asuntojen kanssa: vaikeastikin asutettaville asiakkaille löytyy ymmärrystä ja asunto.

Ratkaisuehdotukset:

- Tämän asiakasryhmän kohdalla tarvitaan tiivistä yhteistyötä / verkostotyötä eri toimijoiden kesken. Tähän tulee olla aikaa ja sitoutuneita työntekijöitä.
- Vuokra-asuntoja sosiaalitoimen käyttöön vaikeasti asutettaville asiakkaille (esim. pienkerrostalo- tai rivitaloasuntoja Laphan tai kunnan/kaupungin omistukseen).
- Välivuokrasasuntoja tälle asiakasryhmälle.
- Tarvitaan vuokranantajia, jotka hyväksyvät sosiaalipalvelujen asiakkaita ja luottotietohäiriöitä omaavia henkilöitä vuokralaisiksi.

*Välivuokra-asuntoja on vain rajallisesti saatavilla, mutta sekään ei turvaa asumista, jos asukas häiriköi asunnossa tai laiminlyö asunnon kunnossa pitämistä.”
(Raportti nro 167)*

Asumista tukevien palvelujen puute

Sosiaalisessa raportoinnissa on viidessä raportissa nostettu esiin asumista tukevien palvelujen puute.

- Asumisen ohjaukseen on Rovaniemen alueella jonoa, eikä palveluja pystytä aloittamaan tai tarjoamaan tarpeen ilmetessä.
- Monilta itsenäistyviltä nuorilta puuttuvat perusasumisen taidot eivätkä aikuissosiaalityön nuorten tiimin resurssit ja palvelut riitä vastaamaan tähän tarpeeseen. → Kun asuntoa ei löydy, vaikutus nuoren elämään on kokonaisvaltainen, asiat jäävät junaamaan paikoilleen, eikä esim. työ-/koulutusasiat etene. → Kuormittaa myös työntekijöitä, koska eivät saa edistettyä asiakkaan asiaa heistä johtumattomista syistä.
- Tällä hetkellä palvelut eivät tavoita, niitä jotka eniten palveluja tarvitsevat.
- Rovaniemellä on muihin suurempiin kaupunkeihin verrattuna vain vähän asunnottomille soveltuvia palveluja, kuten asumisneuvoja, josta kuntalainen saisi apua kaikissa asumiseen liittyvissä ongelmissa. Nykyisin asumisneuvonta on hajallaan eri viranomaisissa.
- Positiivinen ilmiö: Tornion vuokra-asunnot tekevät asumisneuvontaa Torniossa.

Ratkaisuehdotuksia:

- Asumisneuvonnan järjestäminen Rovaniemen kaupungin toimesta.
- Asunnottomille palveluohjausta- ja neuvontaa esimerkiksi yömajan yhteydessä
- Yhteisöpedagogia ja jalkautuva työ asuinyhteisöihin tärkeää.

”Rovaniemellä on vähäisestä tarjolla asunnottomille soveltuvia palveluita, kuten asumisneuvoja. Usealla paikkakunnalla -- kaupunki tarjoaa asumisen neuvontaa, missä kuntalainen voi asioida kaikissa asumiseen liittyvissä ongelmissa.”
(Raportti nro 177)

Sosiaaliturvan muutosten vaikutukset asumiseen

- Sosiaaliturvassa tapahtuneet muutokset: Kelan asumistuen väheneminen ja päivärahojen porrastamisen vaikutukset aiheuttavat toimeentulovajeita ja taloudellisia haasteita perheille. → Kaikilla perheillä ei ole mahdollisuutta muuttaa, eikä toimeentulo enää riitä vuokraan, kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja ei ole saatavilla.

Ratkaisuehdotuksia:

- Kelan asumistuki tulisi laskea perhekohtaisesti, ei asuntokohtaisesti. Asumistuen pieneneminen tulisi huomioida täysmääräisesti toimeentulotuessa.

"Asumistuen määrän lasku --. Omavastuuosuuden suureneminen vaikeuttaa suuresti ihmisten elämää, jotka ovat muutoinkin heikommassa asemassa yhteiskunnassa. -- Paikkakunnalla on pula pienistä halvoista asunnoista, eikä perheilläni näin ollen ole mahdollisuutta muuttaa, eikä heidän toimeentulo enää riitä vuokraan." (Raportti 170)

Muuta

- Lapissa esiintyy piiloasunnottomuutta, on yleistä että asunnoton majoilee tilapäisesti tuttujen tai sukulaistensa luona ja tämän vuoksi asunnottomuus ei näy tilastoissa vahvasti.
- Sosiaalityön asiakkuudessa on nuoria, joille ei etsinnöistä huolimatta löydy asuntoa. Nämä nuoret eivät välttämättä näy katukuvassa, koska majoilevat mm. tuttujen asunnoissa. Usein eivät tiedä missä viettävät seuraavan yön, koska tilanteet muuttuvat nopeasti.
- Kela maksanut asiakkaan perustoimeentulotukea väärälle Laphan tilille, eikä Kelan suoritteet näy Laphan asiakasmaksuyksikölle ja asiakkaalle on kertynyt vuokraelkaa hänestä riippumattomista syistä.

Ratkaisuehdotuksia:

- Lapin hyvinvointialueen asiakasmaksuyksikön ja Kelan yhteistyön parantaminen, toimintaohjeet.
- Yhteistyö esimerkiksi Lapin yliopiston ja ammattikorkeakoulun sekä kolmannen sektorin toimijoiden ja seurakunnan kanssa tehtävä yhteistyö voisivat olla paikallaan.
- Lapin hyvinvointialueen tulisi tukea Asunnottomien yön tapahtumaa taloudellisesti ja näkyä tapahtumassa nykyistä enemmän.

”Asiakkuudessamme on tällä hetkellä useita asunnottomia nuoria, joille ei etsinnöistä huolimatta löydy asuntoa. Nuoret eivät välttämättä näy katukuvassa, sillä he majoilevat kavereiden, puolituttujen asunnoissa ja milloin missäkin. Usein he eivät tiedä missä viettävät seuraavan yön, koska tilanteet muuttuvat nopeasti.” (Raportti nro 178)

Kiitos!

Tuija Holm
Erityisasiantuntija

tuija.holm@poske.fi
040 557 5142

Toivo Klemi
Erityisasiantuntija

toivo.klemi@poske.fi
040 721 6671

Sosiaalihuollon tiedolla johtamisen projekti

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Lapin hyvinvointialue